

AKTUÁLNY STAV POZNANIA O POČTE DEMENTNÝCH CURRENT STATUS OF THE NUMBER OF DEMENTED PEOPLE

Kornélia Svačinová

Abstract

The population of the Czech Republic is getting older. It is expected that the impact of demographic aging will increase the number of demented people who will be dependent on the care of others and social and health services. Old age dementia is a worldwide problem, and it is doubled in our country - providing health and social services to citizens with long-term care needs is not currently integrated. How many people will suffer from dementia? The aim of this paper is to give a brief overview of the current number of demented people in the Czech Republic and the world so that we can prepare for the upcoming warning.

Key words: Czech Republic, dementia, number of demented individuals, aging population.

JEL Code: I1, J14

Úvod

Budúci nárast osôb trpiacich mentálnymi poruchami vyvoláva z dlhodobého pohľadu závažné ekonomické a zdravotné výzvy. V súčasnosti nie je známe, aká bude potrebná kapacita zdravotníckych zariadení, sociálnych služieb, vyškolených opatrovateľov a špecialistov, ktorí sa o túto závislú časť populácie postarajú. V podmienkach ČR v súčasnosti neexistuje žiadna relevantná analýza, ktorá by predstavovala relevantné vyhodnotenie očakávaného počtu dementných osôb (ČALS, 2009).

Ďalším úskalím je i pohľad na toto ochorenie – kým vo vyspelých západných krajinách sa demenciou zaoberajú mnohé výskumy a tieto krajiny disponujú fungujúcim systémom sociálnej a zdravotnej starostlivosti, postoj v ČR voči Alzheimerovej chorobe a demencii nie sú progresívne. Ako uviedla Holmerová (2010) z ČALS¹ „v ČR sa ľudia pri stretnutí s Alzheimerovou chorobou hanbia o nej hovoriť. Prevencia a informovanosť je u nás veľkým problémom. Peniaze sa dávajú do dravších projektov, ako je onkologický či radiodiagnostický výskum, na Alzheimeru financie neostanú.“ (Týden.cz, 2010).

---

¹ Česká Alzheimerovská společnost

1 Súčasný stav poznania

Celosvetovo sa počet dementných osôb v roku 2009 odhadol na 34,4 miliónov osôb (Wimo a kol., 2010, In: Ziegler, 2010). V nasledujúcich dekádach vplyvom starnutia populácie významný počet osôb dovŕši vek, v ktorom je incidencia demencie najvyššia. Osoby vo veku 60+ sú najrýchlejšie sa rozrastajúcou skupinou populácie. V roku 2000 bolo celosvetovo 600 miliónov osôb starších ako 60 rokov, čo predstavovalo 10 % svetovej populácie. Do roku 2050 sa očakáva trojnásobné zvýšenie tohto počtu na takmer 2 miliardy seniorov, čo bude v relatívnom vyjadrení predstavovať 22 % celosvetovej populácie (UN, 2007, In: Stephan a kol., 2014). Starnutie populácie bez pochyb smeruje k zvýšeniu počtu dementných osôb v populácii. Veková štruktúra v Európe je regresívneho charakteru a podiel osôb trpiacich demenciou je vyšší. V ostatných regiónoch sveta, najmä v Ázii, veková skladba populácie je mladšia ako v Európe, ale v nadchádzajúcich desaťročiach bude proces starnutia populácie prebiehať oveľa rýchlejšim tempom. Z tohto dôvodu sa zvýši aj počet dementných osôb (Ziegler, 2010).

Väčšina existujúcich projekcií neposkytuje spoľahlivé výsledky, ktoré by boli interpretovateľné pre súčasný trend vývoja strednej dĺžky života.

Dostupné štúdie z minulého storočia totiž podcenili rýchly nárast strednej dĺžky života, ktorý prebieha v 21. storočí a tým pádom predikovali nižší počet dementných osôb ako je v súčasnosti (Häfner, Löffler, 1991, In: Ziegler, 2010). Zároveň výskumy často vychádzajú z rovnakých mier prevalencie demencie, ktoré sa aplikujú na rozdielne populácie. Wimo a kol. (2003) vo výskume *The magnitude of dementia occurrence in the world* použili rovnaké miery prevalencie pochádzajúce zo štúdie Fratiglioni a Rocca (2001) a aplikovali ich na rôzne populácie. Počet dementných osôb odhadli na 63 miliónov v roku 2030 a 114 miliónov v roku 2050 (Wimo a kol., 2003, In: Ziegler, 2010). Vybrané realizované projekcie demencie vo svete a v Európe sú zobrazené v tabuľke 1.

Tabuľka 1: Projekcia počtu dementných osôb vo svete (v miliónoch)

Autor, rok publikácie	Región projekcie	Prah projekcie ² a projektovaný počet dementných osôb	2020	2030	2040	2050
Wancata a kol., 2003	Európa	7,1 (2000)				16,2
Wimo a kol., 2003	Svet	25,5 (2000)		63		114
Ferri a kol., 2005	Svet	24,3 (2001)	42		81,1	
Brookmeyer a kol., 2007	Svet	26,6 (2006)				106,8
Bickel a kol., 2008	Nemecko	0,94 (2000)	1,55	1,82	2,20	2,62
Ziegler, 2010	Nemecko	0,96 (2002)				2,38

Zdroj: Ziegler, 2010

V rámci porovnania výsledkov viacerých štúdií, v tabuľke 2 je znázornená veľkosť populácie v jednotlivých regiónoch sveta v roku 2015, prevalencia demencie a počet dementných osôb v roku 2015, 2030 a 2050. Výsledky boli zverejnené v publikácii *World Alzheimer Report* (2015). Na populačnú projekciu, ktorú vypracovala organizácia UN³ sa aplikovali vekovo špecifické miery prevalencie. Takto sa odhadol celosvetový počet dementných osôb v roku 2015 na 46,78 miliónov osôb. Tento počet sa takmer zdvojnásobí do roku 2030 (74,69 miliónov) a v roku 2050 bude podľa odhadov 131,45 miliónov dementných osôb.

Podľa výsledkov projekcie v roku 2015 bolo najviac dementných osôb vo východnej Ázii (9,77 miliónov) a v západnej Európe (Nemecko, Taliansko) (7,45 miliónov). Výsledky projekcie počtu ľudí trpiacich demenciou zverejnené v roku 2015 sa zhodujú s očakávaniami projekcie z roku 2009 v tom, že rozvinuté regióny sveta vychádzali z vysokých hodnôt očakávanej demencie a preto v týchto regiónoch bude dochádzať už len k relatívne miernemu nárastu (ADI, 2015).⁴

²Prah projekcie (prognózy) predstavuje okamžik začiatku prognózy (obyčajne začiatok, resp. koniec roka).

³United Nations (UN).

⁴ Alzheimer's Disease International

Tabuľka 2: Počet dementných osôb a prevalencia demencie vo svete (2015–2050)

Regióny sveta	Populácia 60+ (2015) ⁵	Odhadovaná prevalencia (v %)	Počet dementných osôb ⁶			Nárast (v %)	
			2015	2030	2050	2015–2030	2015–2050
Ázia	485,83	4,7	22,85	38,53	67,18	69	194
Australázia	5,80	6,7	0,39	0,62	1,02	59	163
Ázia a Tichomorie	52,21	7,0	3,64	5,68	7,81	56	115
Oceánia	0,64	3,5	0,02	0,04	0,09	83	289
Ázia, stred	7,43	4,2	0,31	0,44	0,88	43	184
Ázia, východ	218,18	4,5	9,77	16,60	28,64	70	193
Ázia, juh	139,85	3,7	5,13	8,61	16,65	68	225
Ázia, juhovýchod	61,72	5,8	3,60	6,55	12,09	82	236
Európa	176,61	5,9	10,46	13,42	18,66	28	78
Európa, západ	107,89	6,9	7,45	9,99	14,32	34	92
Európa, stred	26,92	4,0	1,07	1,39	1,90	30	78
Európa, východ	41,80	4,6	1,94	2,03	2,44	4	26
Amerika	147,51	6,4	9,44	15,75	29,86	67	216
Severná Amerika	74,88	6,4	4,78	7,28	11,74	52	145
Karibik	5,78	6,5	0,38	0,60	1,07	60	183
Latinská Amerika, stred	26,64	5,8	1,54	2,97	6,88	93	348
Latinská Amerika, juh	9,88	7,6	0,75	1,15	2,05	52	172
Tropická južná Amerika	24,82	6,7	1,66	3,11	6,70	88	305
Afrika	87,19	4,6	4,03	6,99	15,76	74	291
Severná Afrika/ Blízky východ	38,93	6,0	2,34	4,35	10,04	86	329
Subsaharská Afrika, stred	4,78	3,3	0,16	0,26	0,54	60	238
Subsaharská Afrika, východ	19,86	3,5	0,69	1,19	2,77	72	300
Subsaharská Afrika, juh	6,06	3,9	0,24	0,35	0,58	46	145
Subsaharská Afrika, západ	17,56	3,1	0,54	0,85	1,84	58	241
Svet	897,14	5,2	46,78	74,69	131,45	60	181

Zdroj: ADI, 2015

⁵Údaje sú zobrazené v miliónoch.

⁶Údaje sú zobrazené v miliónoch.

Súčasné poznatky o problematike demencie sú rozsiahle, avšak pre plánovanie služieb pre týchto pacientov chýbajú dôležité údaje o prevalencii ochorenia spôsobujúceho demenciu. Chýbajúce dáta sú často nahradzované kvalifikovanými odhadmi, a to nielen v ČR, ale aj v ostatných krajinách. V tabuľke 3 je uvedený predpokladaný nárast počtu prípadov demencie v ČR podľa výsledkov Alzheimer Europe a ADI do roku 2050, ktorú zverejnilo MZČR a MPSV v správe *Návrh koncepce řešení problematiky Alzheimerovy choroby a obdobných onemocnění v ČR* (MZČR, MPSV, 2012). Podľa odhadov, ktoré vypracovali medzinárodné organizácie, bude v roku 2030 približne 180 tisíc dementných osôb a do roku 2050 približne 227 tisíc dementných jedincov v ČR.

Tabuľka 3: Odhadovaný počet dementných osôb v ČR (2000–2050)⁷

Rok	2000	2005	2010	2015	2020	2025	2030	2035	2040	2045	2050
Počet dementných osôb	88	95	111	124	138	157	180	202	213	218	227

Zdroj: MZČR, MPSV, 2012

Ako uvádza Stephan a kol. (2014) v štúdiu *Prevalence and projections of dementia* vzhľadom ku kultúrnej, etnickej a demografickej variabilite incidencie a prevalencie demencie je potreba ďalších štúdií na národnej i medzinárodnej úrovni (Stephan a kol., 2014).

Bez ohľadu na používané metódy je nutné počítať s prítomnosťou prvku neistoty až kým nenastane okamžik horizontu projekcie. Je to z dôvodu, že projekcia zahrňuje príliš mnoho determinantov a náhodných vplyvov (Ziegler, 2010). Cieľom projekcie je poukázať na pravdepodobný vývoj pokiaľ sa budú uvažovať všetky faktory, ktoré môžu ovplyvniť budúci vývoj (Vaupel a kol., 2006, In: Ziegler, 2010).

⁷Údaje v tabuľke sú znázornené v tisícoch.

Záver

Vzhľadom k pokračujúcemu trendu populačného starnutia v ČR, všetky dôkazy naznačujú významný nárast v počte dementných osôb do budúcnosti. Demencia je úzko spojená s vekom – s pribúdajúcim vekom sa zvyšuje pravdepodobnosť vzniku demencie a zvyšujúci sa vek je v tejto súvislosti jediným najvýznamnejším faktorom.

Nárast počtu dementných osôb v nadchádzajúcom období bude významné nielen v ČR, ale aj v ďalších vyspelých európskych krajinách. Obecne budú civilizačné choroby prevažovať v 21. storočí (Cséfalvaiová, Langhamrová, Langhamrová, 2014). Ďalej sa problematikou starnutia populácie a zdravotného stavu seniorov zaoberajú napr. Fiala, Miskolczi (2014).

V Anglicku a Wales demencia a Alzheimerova choroba predstihli srdcové choroby ako najčastejšiu príčinu úmrtia – v roku 2015 zomrelo 61 tisíc osôb na demenciu (čo predstavuje 11,6 % všetkých zaznamenaných úmrtí). Úrad pre národné štatistiky v Anglicku⁸ prehlásil, že vplyvom pokračujúceho populačného starnutia, vysokej nádeji života a presnejšej diagnostike je tomuto stavu venovaná väčšia pozornosť pri stanovení príčiny smrti (BBC, 2016).

Pod'akovanie

Tento príspevok vznikol za podpory projektu GAČR 15-13283S „Projekce populace České republiky podle úrovně vzdělání a rodinného stavu“.

Literatúra

ADI (2015). World Alzheimer Report 2015. The Global Impact of Dementia. An analysis of prevalence, incidence, cost and trends. London: Alzheimer's Disease International 2014.

CSÉFALVAIOVÁ, K., LANGHAMROVÁ, J., & LANGHAMROVÁ, J. (2014). Civilizačné choroby a stredná dĺžka života. *Forum Statisticum Slovacum*. Vol. 10, No. 6, pp. 24–28. ISSN 1336-7420.

ČALS (2009). Prevalence demence v Evropě. [online]. Praha: Česká alzheimerovská společnost 2009. Dostupné z www: <<http://www.alzheimer.cz/clanky/tiskove-zpravy/vysledky-projektu-eurocode/>>

---

⁸ Office for National Statistics.

FIALA, T. & MISKOLCZI, M. (2014). Estimation of the number of descendants of pensioners of the given year of births. In: *The 8th International Days of Statistics and Economics*. Slaný: Melandrium, pp. 405–413. ISBN 978-80-87990-02-5.

FRATIGLIONI, L., ROCCA, W. A. (2001). Epidemiology of dementia. In: F. Boller & S. F. Cappa (Eds.), *Handbook of Neuropsychology* (pp. 193-215). Amsterdam: Elsevier.

HÄFNER, H., LÖFFLER, W. (1991). Die Entwicklung der Anzahl von Altersdemenzkranken und Pflegebedürftigkeit in den kommenden 50 Jahren. *Das öffentliche Gesundheitswesen* 53, 681-686.

MZ ČR, MPSV (2012). Návrh koncepce řešení problematiky Alzheimerovy choroby a obdobných onemocnění v ČR. Praha: Ministerstvo zdravotnictví, Ministerstvo práce a sociálních věcí.

STEPHAN, B., BRAYNE, C. (2014). Prevalence and projections of dementia. [online]. *Journal of Alzheimer's Disease* 2014, s. 10–34. Dostupné z www: <<https://www.mheducation.co.uk/openup/chapters/9780335223756.pdf>>.

TYDEN.CZ (2010). *Češi při setkání s Alzheimerem tápou, stydí se o nemoci mluvit* [online]. Tyden.cz 2010. Dostupné z www: <http://www.tyden.cz/rubriky/zdravi/cesi-pri-setkani-s-alzheimerem-tapou-stydi-se-o-nemoci-mluvit_184741.html>

WIMO, A., WINBLAD, B. a kol. (2003). The magnitude of dementia occurrence in the world. *Alzheimer disease and associated disorders* 2003. 17(2):63-7.

ZIEGLER, U. (2010). *Dementia in Germany – Past Trends and Future Developments*. Dizertačná práca. Rostock, 2010.

Kontakt

Kornélia Svačinová

Vysoká škola ekonomická v Praze

Nám. W. Churchilla 4

130 67 Praha 3

k.csefalvaiova@seznam.cz